

Zavod za bolesti usta
 Stomatološkog fakulteta, Zagreb
 predstojnik Zavoda prof. dr M. Dobrenić
 Katedra za internu medicinu
 Stomatološkog fakulteta, Zagreb
 predstojnik Katedre prof. dr M. Mimica

Klinički nalaz usne šupljine bolesnika s kroničnim bolestima digestivnog i urinarnog sistema

M. DOBRENIĆ, M. MIMICA I V. VUČETIĆ

U prethodnom radu (Dobrenić i sur.¹) iznijeli smo rezultate naših kliničkih ispitivanja usne šupljine kroničnih kardijalnih i respiratornih bolesnika i iznijeli koji od nalaza u usnoj šupljini se značajno razlikuju od nalaza u kontrolnoj grupi ispitanika. U ovom radu ćemo iznijeti rezultate sistematskog pregleda usne šupljine bolesnika s kroničnim bolestima digestivnog sistema, kao i bolesnika s kroničnim pijelonefritisom, opet s ciljem, da se na temelju usporedbe s nalazima u kontrolnoj grupi, ustanovi koji bi od znakova u ustima bio specijalno karakterističan za ispitivane bolesti digestivnog i urinarnog sistema.

NAŠ UZORAK I METODA RADA

Ispitivani su bolesnici, liječeni na Internom odjelu bolnice »Dr J. Kajfeš« u Zagrebu.

Prva grupa bolesnika je болоvala od kronične bolesti želuca ili duodenuma, u svemu 30 bolesnika i to 18 bolesnika s kroničnim duodenalnim ulkusom, 10 bolesnika s kroničnim hiperacidnim gastritisom i 2 bolesnika s ulkusom ventrikuli. Bilo je 16 muškaraca i 14 žena. Najmlađi bolesnik je imao 22, najstariji 79 godina, a srednja dob svih bolesnika je bila 46 godina.

Druga grupa bolesnika sastojala se od bolesnika, koji su болоvali od ciroze jetre ili kroničnog hepatitisa, u svemu 20 bolesnika i to 13 muškaraca i 7 žena. Bolesnici su bili stari između 23 i 77 godina, a srednja dob svih bolesnika je iznosila 54 godine.

¹ Dobrenić, M., Mimica, M., Vučetić, V.: Klinički nalaz usne šupljine bolesnika s kroničnim bolestima srca i dišnih organa, ASCRO, 5:150, 1970.

Treća grupa bolesnika je болоvala od kronične bolesti žučnog mjehura, s litijazom ili bez nje (18 bolesnika), a 3 bolesnika su болоvala od holangitisa. U ovoj je grupi 21 bolesnik, a od toga 3 muškarca i 18 žena. Najmlađi bolesnik je imao 29 godina, a najstariji 85 godina, srednja je dob bila 48 godina.

Grupa bolesnika s kroničnim, odnosno recidivirajućim bolestima uropoetskog sistema sastojala se od 65 bolesnika, 14 muškaraca i 51 žene. Najmlađi je bolesnik imao 16, a najstariji 84 godine, srednja dob bolesnika bila je 41 godina. Ovi su bolesnici болоvali od pijelonefritisa, ali je među njima bilo i vrlo teških bolesnika s kroničnom uremijom i bolesnika s neznatnim oštećenjem bubrega.

Kontrolnu grupu bolesnika sačinjavali su oni isti bolesnici opisani u prethodnom radu. Grupa se sastojala od 93 osobe.

Bilježanje stanja usne šupljine izvršeno je na istom formularu, kao i u prethodnom radu. Statistička značajnost razlika u proporciji nekog nalaza izračunata je prema formuli za male nezavisne uzorke.

REZULTATI I KOMENTAR

U tablici 1, izneseni su rezultati pregleda usne šupljine opisanih grupa bolesnika i uspoređeni s nalazima u kontrolnoj grupi. U tablicama se mogu vidjeti procenti pojedinih nalaza, ali ovdje ćemo istaknuti i komentirati samo one nalaze, koji su značajno različiti od nalaza u kontrolnoj grupi. U tablici 2, izneseni su ti nalazi s naznakom statističke značajnosti.

N A L A Z		ULKUS	HEPATITIS	HOLECISTO-	PIJELO-	KONTROLNA
		GASTRITIS	CIROZA	PATIJA	NEFRITIS	GRUPA
		16 m.	13 m.	3 m.	14 m.	46 m.
		30 bol.	20 bol.	21 bol.	65 bol.	93 bol.
		14 ž.	7 ž.	18 ž.	51 ž.	47 ž.
		sr. dob 46	sr. dob 54	sr. do 48	sr. dob 41	sr. dob 46
USNE	normalne	10 (33%)	10 (50%)	7 (33%)	20 (31%)	20 (21%)
	blijede	10 (33%)	1 (5%)	2 (9%)	13 (20%)	24 (26%)
	crvene	3 (10%)	3 (15%)	3 (14%)	6 (9%)	6 (6%)
	suhe	5 (17%)	1 (5%)	3 (14%)	9 (14%)	16 (17%)
	ljubičaste	3 (10%)	4 (20%)	4 (19%)	13 (20%)	31 (33%)
	eksfolijacija		2 (10%)	1 (5%)	4 (6%)	2 (2%)
	hemangioma					
	angulus infkcios.		1 (5%)	1 (5%)	6 (9%)	2 (2%)
	pigmentacije	1 (3%)			1 (2%)	3 (3%)
	edem				1 (2%)	1 (1%)
	ulkus					
	purpura					1 (1%)
	makro-cheilia	3 (10%)		1 (5%)	5 (8%)	4 (4%)
	fisura				1 (2%)	1 (1%)
herpes					1 (1%)	

N A L A Z		ULKUS GASTRITIS	HEPATITIS CIROZA	HOLECISTO- PATIJA	PIJELO- NEFRITIS	KONTROLNA GRUPA
		16 m. 30 bol. 14 ž. sr. dob 46	13 m. 20 bol. 7 ž. sr. dob 54	3 m. 21 bol. 18 ž. sr. do 48	14 m. 65 bol. 51 ž. sr. dob 41	46 m. 93 bol. 47 ž. sr. dob 46
PREDVORJE USNE ŠUPLJINE	normalno	13 (43%)	11 (55%)	10 (48%)	26 (40%)	37 (40%)
	blijedo	9 (30%)	2 (10%)	3 (14%)	28 (43%)	24 (26%)
	crveno	4 (13%)	3 (15%)	1 (5%)	3 (5%)	10 (11%)
	ljubičasto	4 (13%)	2 (10%)	5 (24%)	4 (6%)	21 (22%)
	žuto		1 (5%)		1 (2%)	
	pigmentacije					
	edem			1 (5%)		
	ulceracije			1 (5%)		
	petehije (zamuć.)		1 (5%)	1 (5%)	1 (2%)	
	hematom dekubitus					
OBRAZNA SLUZNICA	normalna	8 (27%)	3 (15%)	5 (24%)	19 (29%)	28 (30%)
	blijeda	7 (23%)	4 (20%)	6 (28%)	+29 (44%)	20 (21%)
	crvena	2 (7%)	1 (5%)	2 (9%)	2 (3%)	10 (11%)
	ljubičasta	4 (13%)	4 (20%)	5 (24%)	2 (3%)	17 (18%)
	žuta		1 (5%)		1 (2%)	1 (1%)
	pigmentacije	1 (3%)				2 (2%)
	hematom					2 (2%)
	zamućena	8 (27%)	1 (5%)	4 (19%)	6 (9%)	13 (14%)
	opalescira	1 (3%)	4 (20%)	1 (5%)	6 (9%)	5 (5%)
	impresije		1 (5%)		1 (2%)	2 (2%)
	leukoplakija					
	keratotična	1 (3%)	1 (5%)			
	suha				1 (2%)	5 (5%)
edem	1 (3%)	3 (15%)	1 (5%)	1 (2%)	1 (1%)	
petehije				1 (2%)		
TVRDO NEPECE	normalno	7 (23%)	6 (30%)	4 (19%)	23 (35%)	30 (32%)
	blijedo	+16 (53%)	8 (40%)	10 (48%)	28 (43%)	23 (25%)
	crveno		1 (5%)	1 (5%)	2 (3%)	14 (15%)
	ljubičasto	4 (13%)	4 (20%)	5 (24%)	7 (11%)	25 (27%)
	žuto	3 (10%)	1 (5%)	1 (5%)	4 (6%)	1 (1%)
	impresije					1 (1%)
	perforacije				1 (2%)	
	keratotično gotsko ulkus					1 (1%) 1 (1%)
MEKO NEPECE	normalno	2 (7%)	2 (10%)	4 (19%)	16 (25%)	15 (16%)
	blijedo	8 (27%)	2 (10%)	4 (19%)	17 (26%)	16 (17%)
	crveno	4 (13%)		2 (9%)	1 (2%)	15 (16%)
	ljubičasto			1 (5%)	1 (2%)	4 (4%)
	žuto (blijedo ž.)	12 (40%)	12 (60%)	10 (48%)	+26 (40%)	33 (35%)
	kapilarni crtež	6 (20%)	4 (20%)		5 (8%)	12 (13%)
	petehije	1 (3%)	1 (5%)			
	eflorescence ulkus					1 (1%)

N A L A Z		ULKUS GASTRITIS	HEPATITIS CIROZA	HOLECISTO- PATIJA	PIJELO- NEFRITIS	KONTROLNA GRUPA
		16 m. 30 bol. 14 ž. sr. dob 46	13 m. 20 bol. 7 ž. sr. dob 54	3 m. 21 bol. 18 ž. sr. do 48	14 m. 65 bol. 51 ž. sr. dob 41	46 m. 93 bol. 47 ž. sr. dob 46
JEZIK	normalan	5 (17%)	4 (20%)	3 (14%)	14 (21%)	16 (17%)
	blijed	2 (7%)	2 (10%)		6 (9%)	1 (1%)
	crven				1 (2%)	3 (3%)
	ljubičast	4 (13%)	3 (15%)		5 (8%)	13 (14%)
	suh	4 (13%)			3 (5%)	7 (7%)
	fisuralan	6 (20%)	4 (20%)	2 (9%)	9 (14%)	15 (16%)
	leukoplakija					
	glositis exfol.	1 (3%)	4 (20%)	6 (28%)	6 (9%)	15 (16%)
	1. nigra		1 (5%)		2 (3%)	3 (3%)
	makro gl.	4 (13%)	2 (10%)	3 (14%)	3 (5%)	12 (13%)
	1. glabra			1 (5%)	3 (5%)	1 (1%)
	impresije	4 (13%)	3 (15%)	+ 6 (28%)	10 (15%)	11 (12%)
	keratotičan	9 (30%)	2 (10%)	4 (19%)	17 (26%)	29 (31%)
obložen	10 (33%)	7 (35%)	8 (38%)	10 (15%)	25 (27%)	
pigmentacije						
PODJEZIČNO PODRUČJE	normalno	8 (27%)	4 (20%)	6 (28%)	30 (46%)	33 (35%)
	blijedo	+ 9 (30%)	2 (10%)	3 (14%)	10 (15%)	12 (13%)
	crveno	1 (3%)	2 (10%)	1 (5%)	2 (3%)	6 (6%)
	ljubičasto	1 (3%)	1 (5%)		1 (2%)	3 (3%)
	žuto		1 (5%)	1 (5%)	2 (3%)	
	pojač. kapil. crtež	4 (13%)	1 (5%)	3 (14%)	2 (3%)	15 (16%)
	pojačane vene	11 (37%)	8 (40%)	6 (28%)	16 (25%)	31 (33%)
	varikoziteti	3 (10%)	4 (20%)	3 (14%)	5 (8%)	12 (13%)
	ulceracije					
	pigmentacije					
PARODONT	normalan	2 (7%)	3 (15%)	1 (5%)	30 (46%)	33 (35%)
	blijed	3 (10%)	3 (15%)		3 (5%)	4 (4%)
	crven					
	ljubičast					
	žut		1 (5%)			
	gingivitis chr.	13 (43%)	11 (55%)	+14 (67%)	20 (31%)	28 (30%)
	hipertrof. ging.		1 (5%)	1 (5%)	2 (3%)	
	atrofija ging.		12 (60%)	1 (5%)		1 (1%)
	paradontopatija	16 (53%)		+18 (86%)	17 (26%)	43 (46%)
	pigmentacije				1 (2%)	
povlačenje ging.	2 (7%)		1 (5%)		1 (1%)	

N A L A Z		ULKUS GASTRITIS	HEPATITIS CIROZA	HOLECISTO- PATIJA	PIJELO- NEFRITIS	KONTROLNA GRUPA
		16 m.	13 m.	3 m.	14 m.	46 m.
		30 bol.	20 bol.	21 bol.	65 bol.	93 bol.
		14 ž.	7 ž.	18 ž.	51 ž.	47 ž.
		sr. dob 46	sr. dob 54	sr. dob 48	sr. dob 41	sr. dob 46
ZUBI	normalni				3 (5%)	2 (2%)
	karijes	1 (3%)	1 (5%)		2 (3%)	2 (2%)
	zubni kamenac	+22 (73%)	14 (70%)	+18 (86%)	30 (46%)	45 (48%)
	pigmentacije	4 (13%)	1 (5%)		6 (9%)	7 (7%)
	destruir. korjen	1 (3%)	2 (10%)	2 (10%)	3 (5%)	11 (12%)
	migracija zubi	1 (3%)		1 (5%)		2 (2%)
	manjkavi	15 (50%)	12 (60%)	11 (52%)	36 (55%)	46 (49%)
	malpozicija	1 (3%)			1 (2%)	
	mobilitet		12 (10%)	1 (5%)	1 (2%)	3 (3%)
	proteza G					
	proteza D					
	proteza Tot. nadomješteni	2 (7%)	3 (15%)	1 (5%)	6 (9%)	16 (17%)
	bez zuba G bez zuba D				1 (2%)	2 (2%)
čeljusti obje	3 (10%)	1 (5%)	1 (5%)	2 (3%)	14 (15%)	

Tab. 1. Promjene u usnoj šupljini pri nekim bolestima gastrointestinalnog i uropoetskog sistema.

	ULKUS-GASTRITIS	KONTROLA	ZNAČAJNOST
Blijedo tvrdo nepce	16/30	45/93	t = 2,87 p 0,01
Zubni kamenac	22/30	45/93	t = 2,87 p 0,01
	HOLECISTOPAT.	KONTROLA	ZNAČAJNOST
Impresija jezika	6/21	11/93	t = 3,9 p 0,01
Gingivitis chr.	14/21	28/93	t = 3,2 p 0,01
Paradentosis	18/21	43/93	t = 3,4 p 0,01
Zubni kamenac	18/21	45/93	t = 2,22 p 0,01
	PIJELONEFRITIS	KONTROLA	ZNAČAJNOST
Blijeda sluznica obraza	29/65	20/93	t = 3,1 p 0,01

Tab. 2. Statistička značajnost nalaza iz tab. 1.

U grupi bolesnika s kroničnim bolestima gastroduodenuma, značajno češće je zabilježeno bljedilo na sluznici tvrdog nepca. Ovaj je nalaz razumljiv, jer je znatan broj ovih bolesnika imao anemiju, budući da su bili liječeni zbog sangviničnog ulkusa. Od ostalih nalaza treba istaći, da je zubni kamenac značajno češće nađen u bolesnika s gastroduodenalnim bolestima nego u kontrolnoj grupi.

U grupi bolesnika s cirozom jetre i kroničnim hepatitisom nije nađena značajna razlika u oralnom nalazu prema kontrolnoj grupi. Žuta boja mekog nepca nešto je češće bila nađena nego u kontrolnoj grupi, ali razlika nije stati-

stički značajna. To je bilo vjerojatno zbog toga, što u našoj grupi hepatalnih bolesnika nije bilo mnogo onih s ikterusom i što je broj ispitanih bolesnika relativno mali.

Grupa bolesnika s holecistopatijama pokazuje nekoliko interesantnih razlika u oralnom nalazu prema kontrolnoj grupi. Impresije na jeziku su nađene kod 6 od 21 bolesnika, što je značajno češće nego u kontrolnoj grupi. Kronični gingivitis je nađen u 14, a paradentopatija u 18 od 21 bolesnika, što je također značajno češće nego u kontrolnoj grupi. Zubni kamenac je nađen kod 18 od 21 bolesnika (86%), što je relativno najčešći nalaz zubnog kamenca u dosad ispitanim grupama bolesnika.

Što se tiče nalaza u usnoj šupljini kroničnih bubrežnih bolesnika, iz tablica se može uočiti, da je nađena statistički značajna razlika samo u nalazu blijedila sluznice u predjelu obraza. Blijeda sluznica je nađena češće i na mekom nepcu, ali razlika u proporciji nalaza prema kontrolnoj grupi nije statistički značajna. Nalaz blijede oralne sluznice je očito u vezi s anemijom, koja je postojala u mnogih ovih kroničnih bubrežnih bolesnika.

Kakvo značenje ima česti nalaz depozita zubnog kamenca u osoba s bolestima gastroduodenuma i holeciste? Taj nalaz nas je iznenadio jer, koliko nam je poznato, nije do sada opisan. Da li se radi o slučajnoj grupi bolesnika, ili se radi o općoj pojavi, ne može se još sa sigurnošću tvrditi i trebalo bi ponoviti ispitivanja na većem broju bolesnika. Interesantno je također, da je u ovih bolesnika češće nađen kronični gingivitis i parodontopatija, što je lako razumljivo s obzirom na češći nalaz zubnog kamenca ovih bolesnika. Ako se potvrdi da postoji stalna asocijacija bolesti parodontocija i bolesti holeciste, to bi trebalo dati poticaja za dublja istraživanja ove pojave, što bi bilo važno s obzirom na veliko socijalno značenje ovih bolesti.

S a ž e t a k

Klinički je analizirana usna šupljina 30 bolesnika s gastroduodenalnim ulkusom, odnosno hiperacidnim gastritisom, 20 bolesnika s cirozom jetre ili kroničnim hepatitisom, 21 bolesnika s bolesti žučnog mjehura i 65 bolesnika s kroničnim pijelonefritisom. Klinički nalazi u usnoj šupljini su komparirani s onima u kontrolnoj grupi, koja se sastojala od 93 osobe.

Ovim ispitivanjima bolesnika s gastroduodenalnom bolesti, statistički značajno je utvrđeno češće blijedilo sluznice tvrdog nepca, vjerojatno zbog anemije i krvarenja, koja su mnogi bolesnici imali. U ovih bolesnika je češće nađen i zubni kamenac.

U bolesnika s bolesti holeciste nađene su statistički značajno češće nego u kontrolnoj grupi impresije na jeziku, kronični gingivitis, parodontopatija, a češći je bio i nalaz zubnog kamenca, što sve zahtijeva daljnja istraživanja eventualne veze ovih bolesti.

U bolesnika koji boluju od kroničnog pijelonefritisa nađena je češće blijeda obrazna sluznica, vjerojatno zbog anemije, koja je postojala u mnogih ovih bolesnika.

S u m m a r y

CLINICAL FINDINGS OF ORAL CAVITY IN PATIENTS WITH CHRONIC DISEASES OF DIGESTIVE AND URINARY SYSTEMS

The clinical analysis of oral cavity in 30 patients with gastroduodenal ulcer and (or hyperacid gastritis), in 20 patients with liver cirrhosis or chronic hepatitis, in 21 patients with cholelithiasis and or cholecystitis, and in 65 patients with chronic pyelonephritis was analysed and compared with the findings in the control group consisting of 93 persons.

On the basis of these examinations it was established that in patients with gastroduodenal diseases the paleness of mucosa on hard palate was significantly more frequent, probably because of bleeding ulcer which many of these patients suffered. In these patients dental calculus is also found more often than in the control group.

In patients with cholecystic diseases, impressions on the tongue, chronic gingivitis, periodontopathia and dental calculus were found statistically more frequent than in the control group. These findings require a more detailed study of association of oral and cholecystic diseases.

In patients who suffer from chronic pyelonephritis a pale bucal mucosa was found more frequent, probably due to anemia which existed in many of these patients.

Zusammenfassung

DER KLINISCHE BEFUND DER MUNDHÖHLE BEI PATIENTEN MIT CHRONISCHEN ERKRANKUNGEN DES VERDAUNGS- UND HARNLEITUNGSAPPARATS

Es wurde die Mundhöhle klinisch analysiert bei 30 Patienten mit Magen-Darm-Geschwüren, bzw. hyperacider Gastritis, 20 Patienten mit Leberzirrhose oder chronischer Hepatitis, 21 Patienten mit Erkrankungen der Gallenblase und 65 Patienten mit chronischen Pyelonephritis. Der klinische Befund in der Mundhöhle wurde mit 93 Personen in der Kontrollgruppe verglichen.

Auf Grund dieser Untersuchungen wurde bei Patienten mit Magen-Darmgeschwüren eine statistisch bedeutungsvolle Blässe der Schleimhaut des harten Gaumens, wahrscheinlich wegen Anaemie und Blutungen, nachgewiesen. Auch war der Zahnsteinbefund häufig.

Bei Patienten mit Gallenblasenerkrankungen waren Impressionen an der Zunge, chronische Zahnfleischentzündungen, Parodontopathien, und Zahnsteinbefund, viel häufiger als in der Kontrollgruppe, was weitere Untersuchungen über diese Beziehungen erfordert.

Bei Patienten die an chronischer Pyelonephritis litten wurde häufig Blässe der Schleimhaut, in Zusammenhang mit der bestehenden Anämie, vorabgefunden.